

та довіри, які безпосередньо впливають на формування соціальних ресурсів. Проте дані поняття дозволяють лише зрозуміти сутність соціальних ресурсів і вміти розпізнати їх у системі ресурсів підприємства, при цьому лишаючи поза увагою роль соціальних ресурсів у діяльності підприємства.

Тому в подальших дослідженнях потрібно зосередити увагу на оцінюванні соціальних ресурсів підприємства та визначенні їх впливу на результати економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гальчинський А. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань / А. Гальчинський. – К.: Либідь, 2013. – 472 с.
2. Грішнова О. А. Нагромадження людського, інтелектуального і соціального капіталу підприємства як основна форма його капіталізації / О. А. Грішнова // Вісник Донецького університету економіки і права. – 2011. – С. 10-13.
3. Грішнова О. А. Соціальні інновації у трудових відносинах: суть, види, проблеми реалізації в Україні / О. А. Грішнова, Г. Ю. Мішук // Демографія і соціальна економіка. – 2013. – №2 (20). – С. 167-178.
4. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий / Дж. Коулман // Общественные науки и современность. – 2001. – №3. – С. 122-139.
5. Москвичев С.Г. Мотивация, деятельность и управление [Текст]: монографія / С.Г. Москвичев. – Киев-Сан-Франциско, 2003. – 492 с.
6. Толстікова О.В. Структура соціальних ресурсів у процесі економічного розвитку / О.В. Толстікова // Комунальное хозяйство городов: Научно-технический сборник. – 2005. – №65 – С. 357-360.
7. Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України: моногр. / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, Л.В. Шаульська та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2010. – 488 с.
8. Федорова О. В. Система соціального менеджменту підприємства / О. В. Федорова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. – 2013. – № 1, ч. 1. – С. 198-201.
9. Фукуяма Ф. Великий разрыв [Текст]: моногр. / Ф. Фукуяма. – М.: "Издательство АСТ", 2003. – 474 с.
10. Шабанова М.А. Социэкономика (для экономистов, менеджеров, госслужащих) [Текст]: учеб. пособ. / М.А. Шабанова. – М.: Экономика, 2012. – 559 с.
11. Швиданенко Г. Інтелектуальні ресурси підприємства, які функціонують у зовнішньому середовищі [Електронний ресурс] / Г.О. Швиданенко, І.Ю. Гусева // Проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 181–186. – Режим доступу: http://www.problecon.com/pdf/2012/4_0/181_186.pdf.
12. Donenfeld M. The meaning of social resources [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2261721?sid=21105534033111&uid=4&uid=3739232&uid=2>.
13. Emerson R. Social exchange theory / A.Inkeles, J.Coleman, N.Smelser // Annual review of sociology. – Palo Alto: Annual Reviews. - Vol. 2, 1976. - pp. 335-362.
14. Foa U. G. Societal structures of the mind [Text] / U.G. Foa, E.B. Foa. - Springfield: Charles C.Thomas. – 1974. – 212 p.
15. Freese L. Persons, identities, and social interaction [Text] / L. Freese, P.J. Burke // Advanced in Group Processes. – 1994. – № 11. – P. 1-24.
16. Hobfoll S.E. Social and psychological resources and adaptation // Review of General Psychology. – 2002. – №6. – P. 307-324.
17. Levinger G. The Development of Perceptops and Behavior in Newly Formed Social Power Relationships // In Studies in Social Power. – 1959. – P. 83-89.
18. Lin N. Social networks and status attainment [Електронний ресурс] // Social Media Group: [сайт]. – Режим доступу: <http://smg.media.mit.edu/library/Lin.SocialNetworksStatus.pdf>.

М. В. Бойченко

канд. екон. наук

Національний гірничий університет, м. Дніпро

ПРОМИСЛОВА БЕЗПЕКА НА ГІРНИЧОДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Постановка проблеми. Кожна людини завжди перебуває в умовах ризику. Намагаючись захистити себе, вона запроваджує різноманітні засоби захисту, які в свою чергу можуть стати передумовами нових видів ризику та нових масштабів їх поширення. Сучасний етап розвитку промисловості України характеризується наявністю значної кількості ризиків, які, з одного боку, є продуктом використання застарілих технологій, з іншого ж, виникають через високі темпи технологічної модернізації без дотримання відповідних правил безпеки. У жодній країні світу не існує абсолютно небезпечних та нешкідливих умов праці. Залежно від галузі, ризик травматизму має різний сту-

пінь. Ті галузі, які пов'язані з паливними та металургійними, хімічними і деревообробними галузями мають найвищий ризик травмування. Особливе місце серед них займають професійні ризики у сфері забезпечення промислової безпеки на гірничодобувних підприємствах.

Проблемам промислової безпеки на гірничодобувних підприємствах присвячено багато праць, серед них слід відмітити праці О. Амоши [1], О. Вагонової [2], Ю. Залознової [3], О. Кружилка [4], М. Малєєва [5].

Для пошуку засобів ефективного управління професійними ризиками з метою забезпечення відповідного рівня промислової безпеки не тільки доцільно,

але й необхідно знати існуючий її стан, тенденції змін рівня виробничого травматизму.

Метою даної статті є аналіз стану промислової безпеки на гірничодобувних підприємствах як найбільш травмонебезпечних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом у країні в цілому зменшувалася кількість нещасних випадків на виробництві. Так, у 2012 році на виробництві постраждало 13313 осіб (1766 із смертельним наслідком) [6], 2013 році – 11503 особи (1598 із смертельним наслідком) [7], 2014 році – 6850 осіб (525 – із смертельним наслідком) [8]. Порівняльний аналіз стану нещасних випадків та професійних захворювань в Україні за 2015 рік з 2014 роком було виконано без врахування нещасних випадків та професійних захворювань, які сталися на підприємствах, що знаходяться в зоні АТО. Слід відмітити, що у 2015 році порівняно з 2014 роком кількість страхових нещасних

випадків зменшилась на 8,1% (з 4999 до 4592), кількість смертельно травмованих осіб зменшилась на 6,3% (з 384 до 360). Але навіть у такій ситуації кількість травмованих у добувній промисловості та при розробці кар'єрів становить 20,8% від загальної кількості травмованих по Україні (953 травмовані особи, в тому числі 31 – смертельно), хоча порівняно з 2014 роком загальна кількість травмованих у 2015 році зменшилась на 9,5% [9]. За 2015 рік порівняно з 2014 роком на підприємствах вугільної галузі, які знаходяться на території, підконтрольній українській владі, станом на 01.01.2016 року відбулося абсолютне зменшення виробничого травматизму (34 випадка, або 7,67%), але зросли коефіцієнти частоти випадків на 1 млн т і на 1000 працюючих, відповідно з 58,67 до 61,05 та із 7,82 до 8,04 [10].

За аналізований період (з 2002 по 2015 рік) абсолютна кількість випадків виробничого травматизму в країні постійно знижувалася (див. таблицю).

Таблиця

Динаміка виробничого травматизму за 2002-2015 роки¹

Роки	Кількість травмованих					Кількість смертельно травмованих				
	осіб	% до минулого року	у тому числі по вугільній промисловості		питома вага вугільної промисловості в загальній кількості, %	осіб	% до минулого року	у тому числі по вугільній промисловості		питома вага вугільної промисловості в загальній кількості, %
			осіб	% до минулого року				осіб	% до минулого року	
2002	30270	-	12606	-	41,6	1385	-	267	-	19,3
2003	27966	92,4	10834	86,0	38,7	1320	95,3	217	81,3	16,4
2004	25337	90,6	9195	84,9	36,3	1068	80,9	200	92,2	18,7
2005	22801	90,0	7768	84,5	34,1	1033	96,7	156	78,0	15,1
2006	21163	92,8	6749	86,9	31,9	1064	103,0	168	107,7	15,8
2007	20178	95,3	6569	97,3	32,6	1063	100,5	268	159,5	25,0
2008	17951	89,0	6336	96,5	35,3	1107	103,5	114	42,5	10,3
2009	13633	75,9	5694	89,9	41,8	702	63,4	122	107,0	17,3
2010	13109	96,2	4467	78,5	34,1	645	91,9	108	88,5	16,7
2011	11640	88,8	4024	90,1	34,6	651	100,9	144	133,3	22,1
2012	10822	93,0	3028	75,2	28,0	648	99,5	114	79,2	17,6
2013	9221	85,2	3508	115,8	38,0	528	81,5	98	86,0	18,7
2014	6850	74,3	2354	67,1	35,0	525	99,4	119	121,4	23,0
2015	4260	62,2	752	31,9	17,6	375	71,4	19	16,0	5,1
% до 2002 р.	-	14,1		6,0			27,1		7,1	

Складено за даними [6-9, 11-13].

Загальна кількість травмованих кожний рік становилась меншою. Але кількість смертельно травмованих взагалі, та у вугільної галузі, зокрема, не мала такої тенденції, особливо це стосується років, коли на гірничодобувних підприємствах були великі аварії. Питома вага загальної кількості травмованих у вугільній промисловості в загальній їх кількості є надзвичайно високою й коливається від 28 до 41,8%, у 2015 році 17,6%. Найбільше смертельно травмованих приходить на дану галузь, їх питома вага коливається від 10,3 до 25%, у 2015 році 5,1%. Але статистичні дані, починаючи з 2015 року, немає сенсу порівнювати з попередніми роками, бо найбільш небезпечні з цієї точки зору вугільні підприємства внаслідок проведення АТО на сході України розташовані на території, не підконтрольній українській владі, тому дані по ним не увійшли до статистичної звітності.

Динаміку загальної кількості травмованих і смертельно травмованих на гірничодобувних підприємствах наведено на рис. 1 і 2.

Абсолютна чисельність травмованих по вугільній промисловості за останнє десятиріччя станом на 01.01.2015 р. знизилася в 3,9 раза, при цьому щорічні темпи зниження становили 11,9%, тобто на 1,9% випереджали аналогічний показник у цілому по Україні. Загальна чисельність смертельно травмованих по вугільній галузі за 2002-2014 роки знизилася на 55,4%, тобто в 2,2 раза (розраховано за даними таблиці). Загалом можна спостерігати позитивні зміни, що відбуваються в Україні у сфері промислової безпеки. Так як, за період з 2002 по 2014 рік кількість травмованих в цілому та зі смертельним наслідком знизилася, можна зробити прогноз, що зниження рівня травматизму на усіх підприємствах, в тому числі у вугільній

галузі, буде продовжуватися. Подібні тенденції збереглися й в 2015 році, в якому травмовано було на 32,6% менше ніж у 2014 році, в тому числі смертельно травмованих стало менше на 31,6%. Надзвичайно позитивними є зміни у вугільній галузі, в якій загальна кількість травмованих зменшилася на 63%, а смертельно травмованих взагалі на 80%. Вперше вугільна галузь за кількістю травмованих (752 особи) з першого

місяця перейшла на друге, бо найбільша кількість травмованих у 2015 році була у соціально-культурній сфері та торгівлі (898 осіб), а за кількістю смертельно травмованих (19 осіб) взагалі перейшла на шосте місце, або на 77,4% менше ніж у агропромисловому комплексі, який посідає перше місце (84 особи) (розраховано за даними [13]).

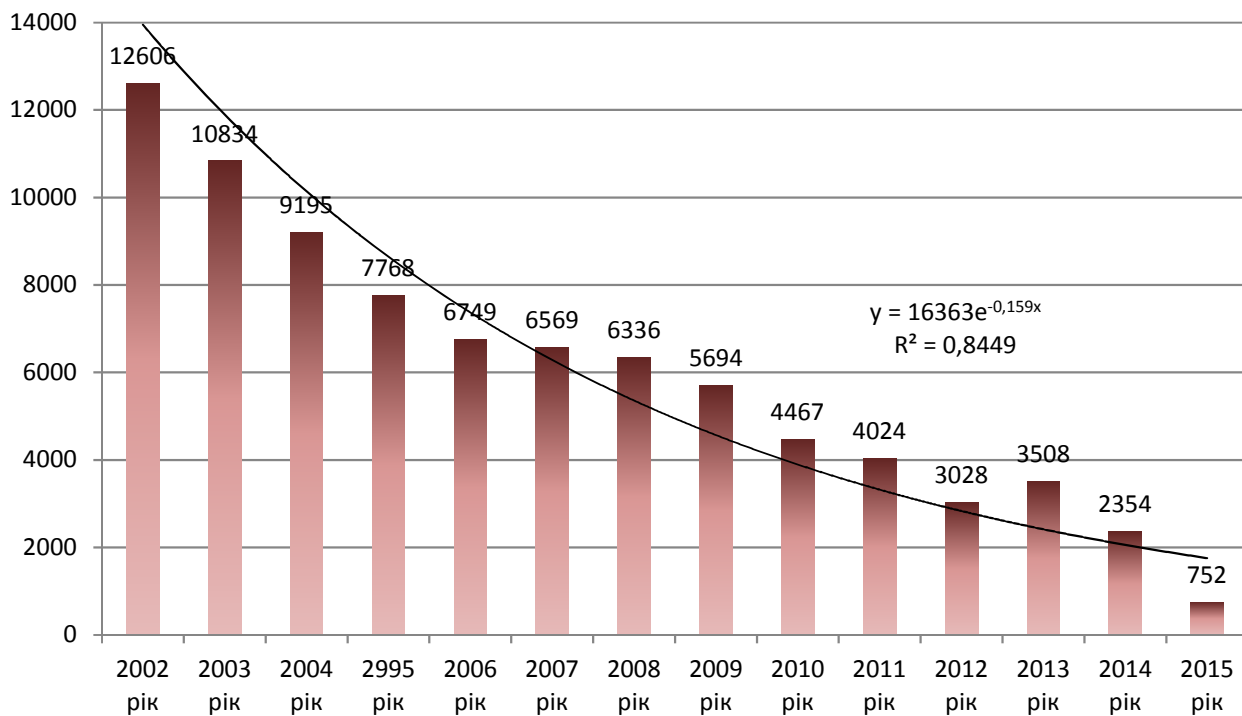

Рис. 1. Динаміка травмованих на гірничодобувних підприємствах, осіб

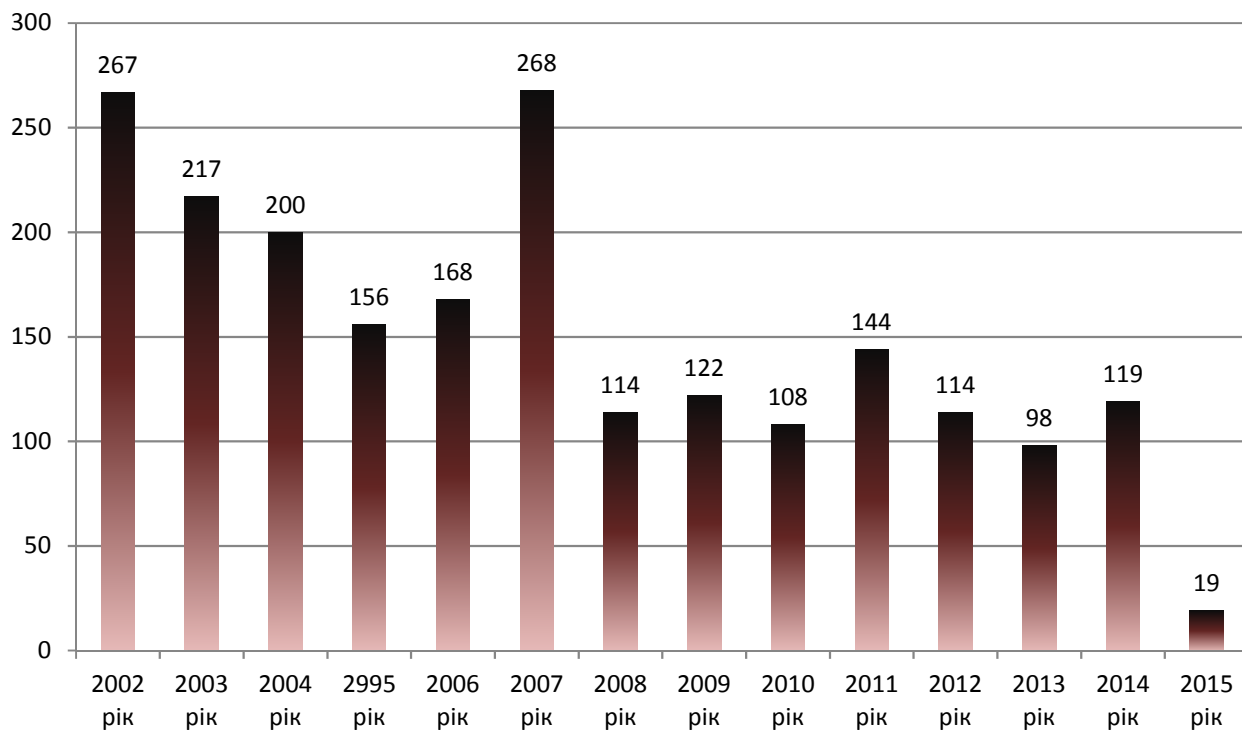

Рис. 2. Динаміка смертельно травмованих на гірничодобувних підприємствах, осіб

Але, як вже відзначалося раніше, ці дані не є коректними, бо не враховують випадки виробничого травматизму в зоні проведення АТО.

На жаль, за перший квартал 2016 року порівняно з I кварталом 2015 року кількість страхових нещасних випадків збільшилась на 5,6% (з 1080 до 1140), кіль-

кість смертельно травмованих осіб залишилась без змін (83) [14].

Також у першому кварталі 2016 року у більшості найбільш травмонебезпечних галузей промисловості, в тому числі у вугільній галузі, значно погіршилися загальні показники виробничого травматизму (рис. 3)

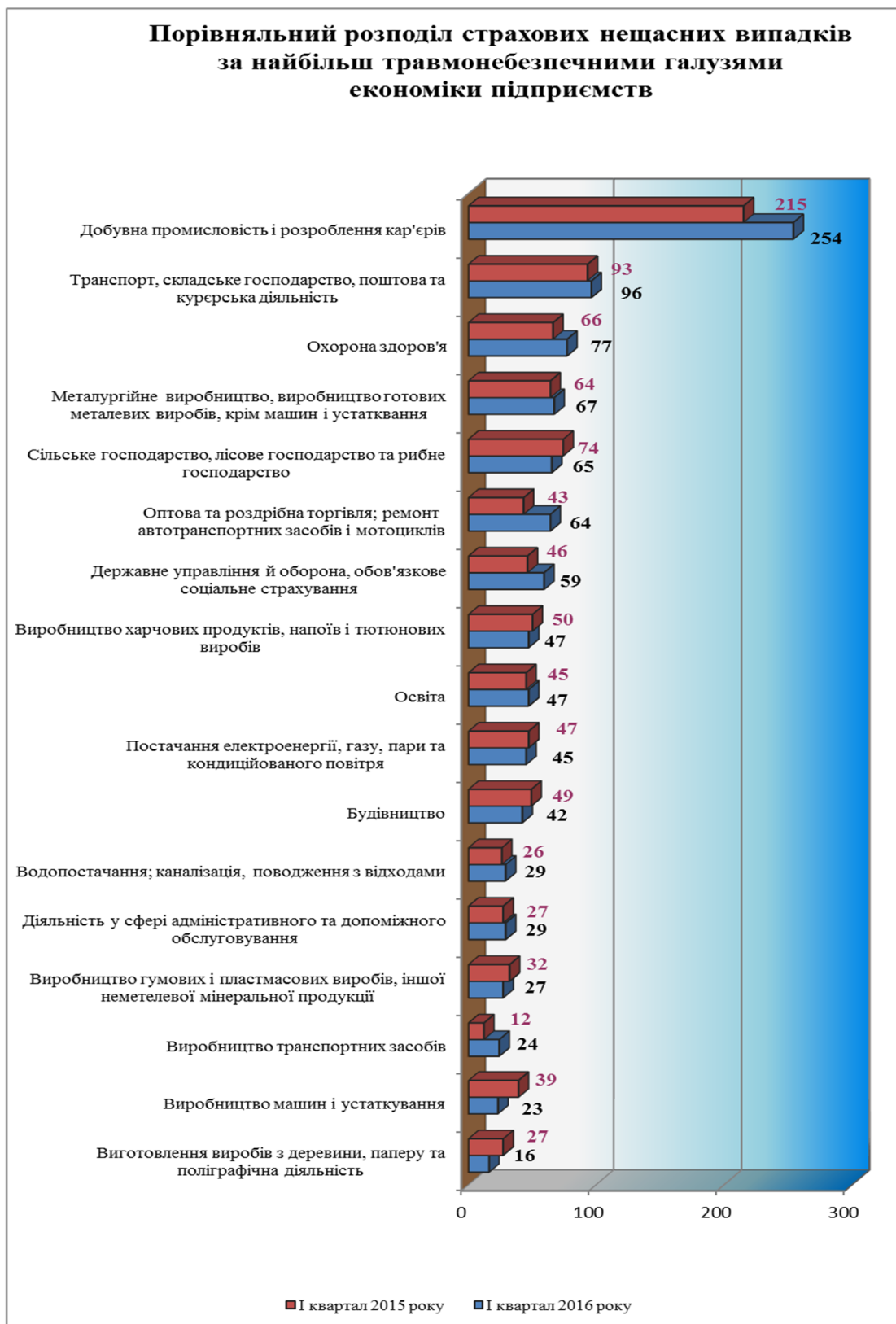

Рис. 3. Розподіл страхових нещасних випадків за найбільш травмонебезпечними галузями [14]

На гірничодобувних підприємствах, які знаходяться на території, підконтрольній українській владі, кількість випадків виробничого травматизму за I квартал 2016 року порівняно з відповідним періодом 2015 року збільшилася на 25 випадків, або на 25,51%. Але найбільш прикорм є зростання випадків виробничого травматизму зі смертельними наслідками: 1 випадок за I квартал 2015 року та 4 випадки за відповідний період 2016 року. Продовжують зростати коефіцієнти частоти випадків на 1 млн т і на 1000 працюючих. Коефіцієнт частоти загального травматизму на 1000 працюючих становив 2,51 проти 1,85 у відповідному періоді 2015 року, частоти виробничого травматизму на

1 млн т видобутого вугілля відповідно 94,27 проти 75,33. Підвищився коефіцієнт важкості загального виробничого травматизму з 17,6 до 25,8. Коефіцієнт частоти смертельного виробничого травматизму на 1 млн т видобутого вугілля становив 3,07 проти 0,77 у відповідному періоді 2015 року, а на 1000 працюючих відповідно 1,77 проти 1,64 [15].

По усіх областях на всіх гірничодобувних підприємствах було погіршення рівня загального виробничого травматизму (рис. 4), крім Донецької області, де погіршення було тільки по ДП «Красноармійськвугілля» та «Дзержинськвугілля».

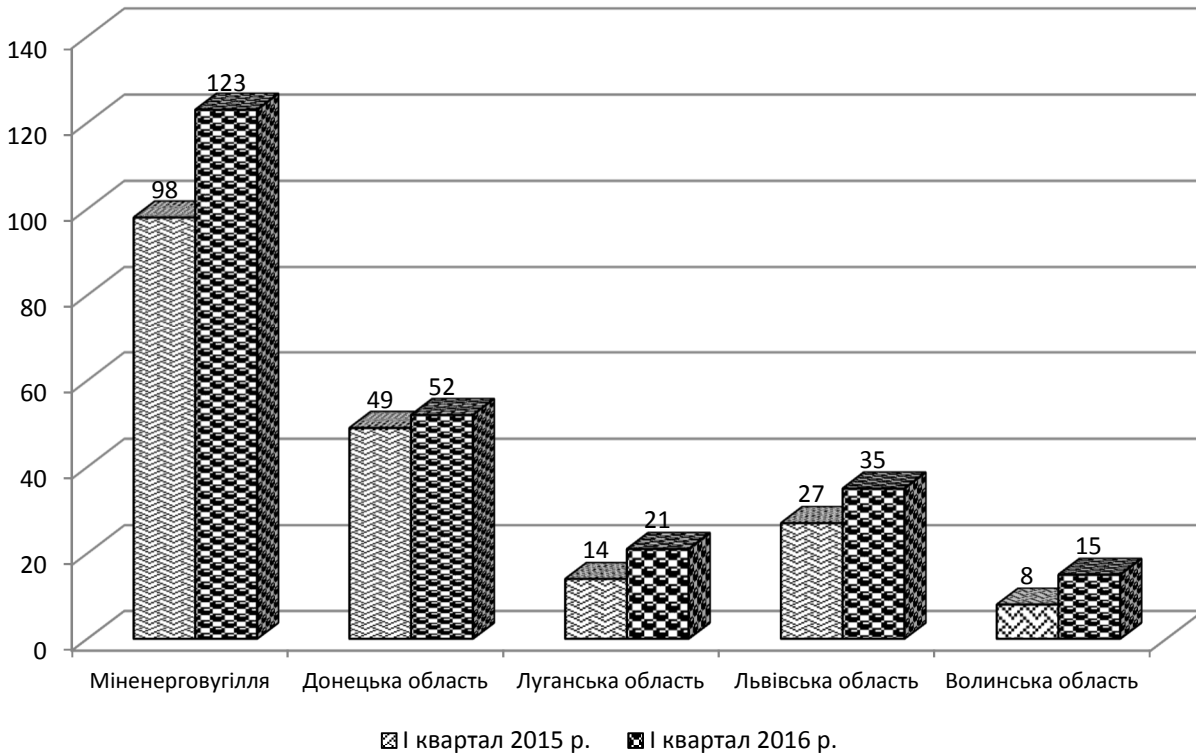

Рис. 4. Загальний виробничий травматизм на гірничодобувних підприємствах, які знаходяться на території, підконтрольній українській владі

По ДП «Красноармійськвугілля», «Шахта «Південнодонбаська № 3» та «Шахта № 1 «Нововолинська» збільшилася кількість нещасних випадків зі смертельними наслідками порівняно з відповідним періодом 2015 року.

Але є приклади й покращання всіх показників виробничого травматизму. У ДП «Селидіввугілля» за перший квартал 2016 року порівняно з першим кварталом 2015 року було на 3 випадки менше, а темп зменшення був ще кращим, ніж за весь 2015 рік (18,75% проти 17,95% у 2015 році). Коефіцієнт важкості виробничих травм зменшився з 12,9 до 12,8, а нещасних випадків зі смертельними наслідками взагалі не було. Коефіцієнт частоти на 1000 працюючих за I квартал 2016 року порівняно з відповідним періодом 2015 року зменшився з 1,7 до 1,52, а коефіцієнт частоти на 1 млн т видобутого вугілля зменшився з 66,67 до 35,81 відповідно.

Це єдиний приклад покращання всіх показників, бо хоча по ДП «Шахтоуправління «Південнодонбаська № 1», «Шахта «Південнодонбаська № 3» та «ВК

«Краснолиманська» в цілому за I квартал є зниження загального виробничого травматизму, але коефіцієнт його важкості на них збільшився відповідно на 129,50 та 89% (розраховано за даними [15]).

Висновки

Незважаючи на зниження в Україні рівня як загального, так і смертельного виробничого травматизму в цілому, та на гірничодобувних підприємствах, зокрема (за винятком 2007 року, коли відбулася велика аварія у ПАТ «Шахта ім. О.Ф. Засядька»), він залишається неприпустимо високим і перевищує показники європейських країн, а за I квартал 2016 року взагалі збільшився порівняно з відповідним періодом 2015 року.

Знизити травматизм, нещасні випадки на виробництві можна не тільки за рахунок підвищення рівня технології та контролю за дотриманням інженерно-технічними працівниками своїх обов'язків, модернізації виробництва, підвищення рівня промислової безпеки шляхом економічного стимулювання роботодав-

ців для забезпечення ними безпечних умов праці, але й за рахунок трансформації системи охорони праці в систему забезпечення професійної безпеки та розробки економічного механізму управління професійними ризиками на основі галузево-процесного підходу, який дозволить структурувати професійні ризики на гірничодобувних підприємствах і запровадити відповідні заходи щодо їх попередження з метою усунення наслідків від їх настання.

Список використаних джерел

1. Амоша О.І. Галузеві проблеми і пріоритети промислової політики України / О.І. Амоша [та ін.]: наук. доповідь [Текст]. – Донецьк: Ін-т економіки промисловості НАН України, 2009. – 42 с.

2. Вагонова О.Г. Економічні аспекти управління охороною праці на вугледобувних підприємствах: монографія / О.Г. Вагонова, Л.В. Касьяненко [Текст]. – Дніпропетровськ: НГУ, 2013. – 186 с.

3. Залознова Ю.С. Забезпечення безпеки праці на вугільних шахтах: стан і наслідки / Ю.С. Залознова // Социально-экономические аспекты промышленной политики: сб. науч. тр. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2007. – С. 168-179.

4. Кружилко О.Є. Аналіз стану виробничого травматизму у вугільній галузі / О.Є. Кружилко, В.В. Майстренко, О.І. Полукаров // Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки: збірник матеріалів Одинадцяті Всеукраїнської науково-методичної конференції. – К.: НТУУ «КПІ», 2014. – С. 223-225.

5. Малеев М.В. Експертна оцінка виробничого травматизму та основні напрями підвищення промислової безпеки шахт [Електронний ресурс] / М.В. Малеев, А.А. Мартинов, В.Г. Здановський. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/por/2010_18/2010_18/opr3.pdf.

6. Аналіз страхових нещасних випадків на виробництві та профзахворювань за 2012 рік. – Режим доступу: <http://www.social.org.ua/view/3015>.

7. Аналіз страхових нещасних випадків на виробництві та профзахворювань за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.social.org.ua/view/4126>.

8. Аналіз страхових нещасних випадків на виробництві та профзахворювань за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.social.org.ua/view/4787>.

9. Аналіз страхових нещасних випадків на виробництві та профзахворювань за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.social.org.ua/view/5456>.

10. Статистика виробничого травматизму на державних підприємствах, що знаходяться на території, підконтрольній українській владі станом на 01.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245078475&cat_id=202151.

11. Виробничий травматизм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=202151.

12. Відомості про стан виробничого травматизму за 12 місяців 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnopr.gov.ua/index.php/uk/operativna-informatsiya/travmatizm/11245-vidomosti-pro-stan-virobnichogo-travmatizmu-za-dvanadtsyat-misyatsiv-2015-rik>.

13. Травматизм на виробництві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2013/sb/07_13/zb_prU_2012.zip.

14. Аналіз страхових нещасних випадків на виробництві та профзахворювань за I квартал 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.social.org.ua/view/5668>.

15. Статистика виробничого травматизму на державних підприємствах, що знаходяться на території, підконтрольній українській владі станом на 01.04.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245101665&cat_id=202151/.

Є. В. Болотіна

канд. філос. наук,

Г. І. Радковська

Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ І МЕНТАЛІТЕТ УКРАЇНЦІВ

Актуальність теми. Соціально-економічні та політичні перетворення, що проводяться нині в Україні, багато в чому залежать від створення ефективної системи державного управління. Становлення України як демократичної, правової і соціальної держави зумовлює особливі вимоги до рівня компетентності та професіоналізму державних службовців. Саме тому першочерговим завданням держави є комплектування органів державного управління кваліфікованими спеціалістами, які будуть нести відповідальність за стан справ у країні.

Перехід до інформаційного суспільства є складним. У процесі зростання ролі інформаційного забезпечення державних органів змінюються відносини зі споживачами державних послуг. Інформаційне суспільство потребує зміни механізмів інформаційного забезпечення, формату спілкування працівників органів публічної влади з громадянами. Для функціонування державного управління як якісно нової парадигми суспільного буття важливим і необхідним є розуміння необхідності застосування суб'єктного підходу при здійсненні державного управління.